

Микола Степаненко

ЕНЕРГІЯ ДОБРА, ЛЮБОВІ Й ТАЛАНТУ

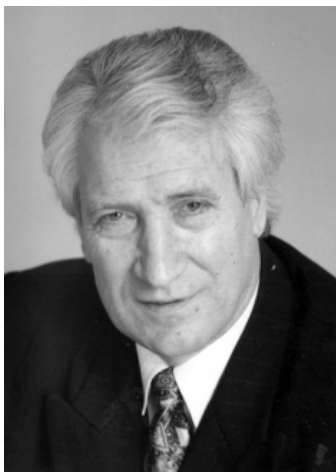
(розмисли над тритомником вибраних творів «Мливо Мойри» Михайла Любивого)

Скрізь і завжди Михайло Любивий був і залишається журналістом бойовим, непокірним указуючому персту, якщо той перст указує шлях лукавий.

Михайло Шевченко

Творче натхнення, любить повторювати Михайло Любивий, – річ примхлива. І це насправду так: воно то налягає на митця невгасимою силою морського прибою, то відкочується й довго-довго мерехтить штилем аж десь-десь у далині. Коли ж говорити про щойно згаданого українського поета й прозаїка з Полтавщини Михайла Любивого, то може здатися, що натхнення не покидає його ні на мить. Свідченням цього є понадпівстолітня плідна праця на журналістській ниві, а ще вісімнадцять поетичних і прозових книжок, які сприйняли й належно поцінували читачі. Нині він підготував до друку тритомник вибраних творів, об'єднавши їх загальною назвою «Мливо Мойри» (*Мойра* – міфологічна грецька богиня долі). До першого тому ввійшли вірші, балади й поеми, до другого – художня проза й публіцистика, до третього – сатира та гумор. Три книжки справді варте особливої уваги, бо подібне на Полтавщині було ген-ген коли. Та про все по порядку.

З віршами Михайла Любивого я знайомий давно. Своїх шанувальників він знайшов ще задовго до мого замилювання його поезією – наприкінці 60-х, а потім протягом 70–90-х років збіглого століття цього художника слова активно експлуатували районні, міські, обласні газети й деякі республіканські видання. Спочатку з-під пера Любивого виходили лагідні настроєві акварелі. Він уміло, небуденними фразами зображав припільські пейзажі, віддавав належну – як для молодого віку – да-

Михайло Любивий – письменник, голова Полтавської спілки літераторів. Фото

нину ніжним інтимам. Однак надалі з-поміж лірики все частіше стали проглядатися вірші про війну. Мабуть, тому, що вона стала для поета-початківця тією страшною, нелюдською силою, яка забрала батька Григорія й діда Максима, перепалила його дитинство, оповила все подальше життя гнітючо-трагічним присмерком.

Михайла Любивого відразу помітили й вирізнили. Бо це був справді свіжий голос літературного новобранця. Не було досвіду, тому горнувся до людей талановитих, а вони – до нього. Микола Шаповал, Роберт Третяков, Федір Гарін, Феодосій Роговий, Михайло Шевченко, Борис Чіп, Тарас Нікітін, Іван Перепеляк, Анатолій Перерва, Михайло Казидуб та інші – митці різного віку, однак єдині в бажанні допомогти, підказати, узяти під своє крило. Проте сором'язлива й делі-

катна муза молодого поета вела його до офіційного визнання довгим і не позбавленим тернистості шляхом. Тож перша поетична збірка «Серпневий човен» з'явилася лише 1991 року. У ній віддано належну шану насамперед загиблим: «*Ні, її потоптати не можна. / Бо зі смертного одру / Придивляються хлопці тривожно / На Полтавщину – з Одеру*». По-особливому зворушливо вимальовано тут образ матері: «*Мати вузлик дістає зі скрині / І читає ті листи донині... / На даху лелека он крило / Підставляє вітру молодому... / Скільки весен у маю цвіло – / Мати й досі батька жде додому*». Із болем згадано спалене фашистами партизанське село: «*Баранівку, мою Хатинь, / Обступили руди*

кати – / Як сьогодні усе це бачу. / Піднялася зі зга-
риш ти, / Над тобою – ясні світи... / Тільки дзво-
ни це й досі плачуть...» А всі ці щемні роздуми
– звернення до сина, до майбутньої зміни: «*Ніщо
не дається просто. / За успіхи – праця й ніт. / Не
думав, повір, про героїство, / В атаку йдучи, твій
дід*». І далі вже звучить наказ: «*Навіть в лиху годи-
ну / Піднялись на повний зріст / Зумій, сину!*»

Недаремно зупиняюся на збірці «Сerpневий
човен», адже майже всі вірші з неї, і процитовані
зосібна, прикрасили перший том «Млива Мойри».
А потім були й інші збірки: «Над бідою розлук»,
«Тунгуський зошит», «Купальський вогонь», «Кра-
їна див – Михайлики», «Знак легенди», «Навала» –
усього 18. І всі заряджені енергією добра й любові,
позначені іскрою таланту.

*Половіло окрай шляху жито,
Височіли понад Пслом дуби...
Та орда летіла ненаситна –
Червонити обрїй голубий.*
(«Татарський набїг»)

*...Он причовп
Взвод червоних з загону ЧОП.
Поміч то «мітлі» неабияка:
Мо', наганом селян хоч виляка,
Щоб в артіль...
Тут хоч круть, хоч верть...
А як ні – то голодна смерть!
(«Голодомор»)*

*Сонце тихо вставало,
І блакитніла вись...
Але бомби упали,
І аж Псел зупинивсь!
(«22 червня 1941 року»)*

Уже згадувалося, що Михайло Любимий понад
п'ять десятків років свого життя присвятив журна-
лістиці, редагуючи районні, міські та обласні газе-
ти, енергійно дописуючи до них та до центральних
періодичних видань. І мав, до речі, тут неабиякі
успіхи, високо поціновані: він – заслужений жур-
наліст України, лауреат найвищої нагороди НСЖУ
«Золота медаль української журналістики». Од-
нак слова, що лягають коротким рядком, не давали
спокою, навідувалися до майстра в будь-який час
доби. І тоді оживало дитинство («*Як хотілося хліба
наїстись! / Та лиш материн сум в одвіт...*»), дума-
лося-гадалося про долю («*О, доля-доля... Скільки
раз / По ній і друг і недруг – бороною. / Вона ж
на зло смарагдилась травою, / Зриваючи бинти об-
раз*»). А ще виростала гордість за нащадків орїїв
і антїв, які нарешті вибороли незалежну державу
(«*Ми є народ! Ми – не раби! Не ниці!.. / Блакитне й
жовте – свято кольорів*»).

Ще не встигли просохнути сльози на очах удїв
Другої світової війни, а вже нова біда – на Вкраїну
знову суне ненаситна московська орда й сіє смерть.

Війська вчорашніх «братів» окупувають Крим, про-
вокують збройний конфлікт (ні – справжню війну!)
на Донбасі. Завойовники не стримуються у воєн-
но-військових методах, методиках, технологіях:
розстрілюють, катують, розпорюють заручникам
животи, перерізають горла, знущаються із жінок і
дівчат: «*Так, це війна. / І ворог лютий, хижий, / Як
той фашист, знущається з людей...*» Російським
армійцям та їхнім найманцям підспівують місцеві
зрадники-сепаратисти: «*Між хохлів не бажаємо
більше ми жить!*», свідомо не помічаючи, що «*До-
вкруг блукає смерть сама / Та відчаю щемливий
поклик... / Дівчат твалтує он полковник, / І спину
безміру нема*». Зрештою, знайшлася сила в Україні,
яка заступила дорогу ворожій навалі. Це – добро-
вольці. Люди різних професій та вподобань, різно-
го віку й різного віросповідання зупинили злих на-
падників, хоч багато з них і полягли смертю героїв.
А тим часом і регулярне українське військо, майже
повністю знищене попереднім керівництвом дер-
жави, набуло належних бойових кондицій. Змальо-
вуючи образи захисників Вітчизни – добровольців,
«кіборгів», волонтерів, автор низько схилиє свою
посріблену голову перед їхньою відвагою та само-
пожертвою: «*Сьогодні знову сунуть «колоради», /
Ревуть гармати, танки гримотять... / Та будьте
певні: жоден з нас не зрадить, / Хоч «смерчі» хай
які сюди летять*». Він вірить, що загарбника буде
стерто на попїл. Бо ми відважні й мужні. Бо ми за-
хищаємо власний дїм. Бо з нами правда й чесний
люд водночас святої й грїшної Землі:

*Москаль відступить.
Не йому топтати
Лани широкі і збивати цвіт...
Й вождїв кремлівських,
Справді дурнуватих,
Обльовуватиме довго світ.
(«Переможемо!»)*

Вірші-вірші... Мимовіль запам'яталися такі
наповнені глибинного змісту й непроминальної
щирїстї рядки з них:

*Як ти могла усіх вміщати?
Така маленька, білокрила,
А світ новий мені відкрила –
Багатодїтна рїдна мати!
(«Семирїчка»)*

*Розчинитися б, кохана, у тобі,
У твоїх обїймах, мила, вмерти...
(«Тїльки б знати...»)*

*Давай поїдемо – Прошу! –
У край чарївної природи,
Де хата, тин, гїнкі городи,
Зелена ковдра споришу...
Де тліють дрова у печі
І пахне глиною долївка...
(«Давай поїдемо!...»)*

Вірші-вірші... По-серйозному жорсткі й задушевно ліричні, політичні та приперчені гумором. Словом, усякі. Читав би їх і читав. Яюсь аж подумалося: а чи є грань між мужністю на полі бою та звичайною працею в мирному щоденні? Грань, звичайно, є. Бо на полі бою людина ризикує життям. Але й у мирній праці можна творити подвиги. Про них теж не забуває Михайло Любимий. Так, говорячи виструнченою римомою про доярку, він зазначає: *«Хай слова палахтять, мов квіти, / Не шкодуйте тих слів, скажіть. / Без роботи ж її і миті / Нам під зорями не прожить!»* А ось рядки про комбайнерку: *«Королева? Царівна? Правдиві слова! / Бо життями врожайними йде із медалями... / Королева, звичайно, але степова. / А зовуть її просто Наталя!»* І тут же про жнива: *«Що забув, дорікаєш інколи. / Знаєш, всяк у житті бува. / А мені просто дуже ніколи, / Бо в районі у нас – жнива!»* А все це – філософія життя в реальному вимірі, у візії людини, якій, за образним висловлюванням Івана Драча, *«солоня кров зрідні»*.

Вірші, вірші... Ті, про які мовиться, урожайні на конкретику, багаті на життєві деталі, мудро помічені спостережливим зором художника й доцільно та майстерно відгранені в поетичній мислі, а описувані події незрідка ніби вихоплені із самої щоденної суєтності. Так і має бути. Бо Михайло Любимий – поет багатогранний, а мова його творів по-полтавському запашна, соковита, барвиста.

Такою ж запашною, соковитою, барвистою бачиться і проза письменника. Коли читаєш його новели, оповідки, коротенькі замальовки, немовби й сам опиняєшся поміж високих трав, буйнолистих лісів, на дзеркальній гладіні Псла чи безіменного озера, серед розсудливих сільських трударів. Автор стоїть горою за людяність у буденній круговерті, у ставленні до навколишнього світу, до «братів наших менших», до найбільшого багатства – природи. Він не обминає і деяких неприємних речей, коли говорить із болем про людську жорстокість. У пролозі до другого тому «Млива Мойри» автор зізнається, що згадані явища *«взяті з життя, а на-громаджені зумисне, аби ми все-таки схаменулися і задумалися над тим, що коїмо. І не лише задумалися, а й розтопили в собі черствість, по-доброму зацікавлено глянули на наш шалений заіндустріалізований світ і утвердилися в думці про необхідність рятувати довкілля, а отже, і людство»*. Особливо вдалими, на наш погляд, є новели «Лелече колесо», «Останній рубіж», «Ой піду я до млина...», «Коли кричать сичі...», «Не розгубить підкови...», триптихи «Між вовчих зграй», «Зигзаги долі», короткі замальовки, пов'язані спільними заголовками «Понад лужком зелененьким», «У корчмі почуте», «У редакціях і поза ними». Характерно, що твори невеликого обсягу, написані добротню (автор відомий

ревнитель мовної чистоти), читаються легко, залишають незгладимий слід у душі й серці.

Що ж стосується публіцистики, то тут слід виокремити передусім розмірковування автора про видатних українців («Славен еси, Святославе Хоробрий!», «Полтавська битва: невдала спроба визволення», «Редактор „Полтавщини“, журналіст і демократ Ярошевич», «Уся моя слава – Україна», «Пчілка з драгоманівського квіту», «Чи справді Гоголь лише російський письменник?», «Голод. Підстава. Короленко», «Сяйво згаслої зорі» тощо), про війну на Донбасі («Так, це чергова агресія Москви») та жанрові замальовки про чарівні куточки Полтавщини («Сповідь синього лісу», «І смугасте поросся», «Захмар'я крил»).

Добряче попрацював Михайло Любимий і над третім томом «Млива Мойри» (гумор та сатира). І це зрозуміло. Адже не все, про що мріялося зачинателям демократичних процесів в Україні, удалося втілити в життя. Ще вимучують нас корупція й хабарництво, бандитизм та хуліганство, бюрократизм і можновладне чванство, пияцтво та наркоманія, неповага до старості і знущання над дітьми. Занепадає національна культура й деградує суспільна мораль. Однак на рівні «смішних» зарплат і пенсій нестримно дорожчає найнеобхідніше, без чого ніяк не можна обійтися: їжа, одяг, речі домашнього вжитку, газ, пальне, медичні та комунальні послуги. Із певністю твердимо, що сатира й гумор – як лікувальний засіб – повинні бути вісниками справедливості, повинні повсякдень боротися за справедливість, заважати можновладним демагогам ухвалювати ті рішення, які шкодять нашому народові, спричиняють руйнацію держави. Михайло Любимий і тут на передньому фронті. Його віршовані сатиричні мініатюри («Бенкети під час чуми», «Ідейна спадковість», «Депутатство – щит надійний», «Стали дурнями й без карт»), байки («Про затискувачів критики», «Суто свиняча образа», «Вовк ревізію проводив» тощо), прозові памфлети й гуморески («Про політику і не тільки», «Щоб було все тишком-нишком», «Чекаємо виборів») виховують, зцілюють, змушують задуматися навіть того, хто, за Тарасом Шевченком, *«не знає / Ні приязні, ні любові»*, бо *«Він все те наймає»*.

Ось такий він, Михайло Григорович Любимий, – оригінальний поет, багатогранний прозаїк, пристрасний публіцист.

Р. S. 2018 рік для Михайла Любимого буде особливим, адже він зустрічатиме 75-річчя від дня народження. Хочеться вірити, що тритомник вибраних творів цього талановитого майстра слова неодмінно побачить світ, а наш «Рідний край» обов'язково повідомить про цю духовну подію.

